Gezondheidsraad
Health Council of the Netherlands

Aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Onderwerp	: Nadere maatregelen om oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling te voorkomen
Uw kenmerk	: -
Ons kenmerk	: 851142/WAvG/JA/mjv
Bijlagen	: -
Datum	: 14 oktober 2015

Geachte minister,

In mijn brief van 22 juni jongstleden heb ik u aangekondigd dat de Gezondheidsraad zich opnieuw zou bezinnen op de balans tussen wetenschappelijke expertise en belangen en dat dit zou kunnen leiden tot een herijking van de rol van commissielid, adviseur en geraadpleegde deskundige. Dit naar aanleiding van de discussie die was ontstaan over de belangen van professor Meijer bij de advisering over het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker uit 2011. U heeft toegezegd de Tweede Kamer na de zomer te informeren over de consequenties in de organisatie van de Gezondheidsraad, waarbij u de wens heeft uitgesproken dat de positie van adviseur meer op afstand zou komen te staan. In deze brief zet ik uiteen welke nadere maatregelen de Gezondheidsraad heeft genomen om oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling te voorkomen.

Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling
Bij zijn advisering maakt de Gezondheidsraad gebruik van topexperts. Deze mensen leveren geregeld ook hun expertise aan andere instanties, zoals patiëntenorganisaties, overheden of het bedrijfsleven. Publiek-private samenwerking tussen overheid, industrie en wetenschap is een realiteit; de overheid stimuleert deze ook. Daarbij zijn strikte procedures nodig om oneigenlijke beïnvloeding te voorkomen en de onafhankelijkheid van de advisering te waarborgen. Hiertoe weegt de raad altijd bewust af of er een belangenconflict kan ontstaan, aan de hand van de uitgangspunten en de belangenverklaring uit de *Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling*, opgesteld in 2012. Daarnaast worden conceptadviezen opgesteld door deskundigen op verschillende wetenschapsgebieden en worden deze in zogeheten

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
E-mail: m.kerkhof@gr.nl
Telefoon 06 183 000 44

Postadres
Postbus 16052
2500 BB Den Haag
www.gr.nl

beraadsgroepen getoetst door andere deskundigen. Ook dat draagt bij aan een evenwichtig en onafhankelijk advies.

Naar aanleiding van de recente bezinning op de werkwijze past de raad zijn de procedures aan. Bij de beslissing over de rol die deskundigen kunnen spelen bij de totstandkoming van het advies zal meer maatwerk gehanteerd worden, waarbij de huidige adviseursrol verdwijnt. Verder vergroten we de transparantie over de belangen van de commissieleden. Daarnaast heeft de raad het initiatief genomen om met de opstellers van de Code leerervaringen uit te wisselen.[1]

Vergroten van maatwerk

De beoordeling of een deskundige kan deelnemen aan het commissieproces, al dan niet onder voorwaarden, wordt sterker dan nu het geval is een kwestie van maatwerk. Daarbij is het in de Code gehanteerde principe van proportionaliteit leidend. Bij de beslissing over deelname aan een commissie gelden de volgende uitgangspunten.

- Deskundigen die persoonlijk financieel gewin kunnen hebben bij de uitkomst van een advies, kunnen geen rol spelen in de totstandkoming van dat advies. Dat is nu al het geval, en dit verandert niet.
- Een deskundige die geen persoonlijk financieel belang heeft, maar wel een ander, scherp af te bakenen belang, kan lid worden van de commissie met de beperking dat hij buiten de beraadslaging wordt gehouden bij het onderwerp waarop zijn belang betrekking heeft. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om iemand die een onderzoeksbelang heeft, die deel uitmaakt van een onderzoeksinstituut met een belang of die als adviseur optreedt voor een bedrijf.
- Een deskundige die een (niet persoonlijk financieel) belang heeft dat niet scherp af te bakenen is, wordt geen lid van de commissie. Wel kan zo iemand geraadpleegd worden door de commissie. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren in de vorm van een hoorzitting, een interview of deelname aan een of meer vergaderingen op uitnodiging van de commissie.
- Deskundigen die werken bij een dienstonderdeel van een ministerie (ambtenaren) kunnen geen lid worden van de commissie. De Kaderwet adviescolleges staat daaraan in de weg. Wel kunnen zij, net als de vorige categorie deskundigen, geraadpleegd worden via een hoorzitting, interview of deelname aan een of meer vergaderingen op uitnodiging van de commissie.

[1] De code is opgesteld door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, de Gezondheidsraad, het Centraal BegeleidingsOrgaan, het Nederlands Huisartsen Genootschap en de Orde van Medisch Specialisten. De tekst van de code is te vinden op de website van de Gezondheidsraad, onder Taak & werkwijze - Onafhankelijkheid.

- Vertegenwoordigers van de opdrachtgevende ministeries zijn aan de commissie toegevoegd als waarnemer. Zij hebben geen zeggenschap en dragen geen verantwoordelijkheid voor het advies, maar leveren feitelijke informatie en toelichting op de adviesvragen aan. Ook vertegenwoordigers van (semi)overheidsorganisaties die betrokken zijn bij het adviesonderwerp (zoals de SER, de IGZ, het RIVM of het CBR) kunnen als waarnemer optreden. Deze rol verandert niet.

Nieuwe commissies worden vanaf 1 november 2015 volgens deze uitgangspunten samengesteld.

Versterken van de transparantie
Openheid over belangen is een cruciaal onderdeel van de procedures om oneigenlijke beïnvloeding tegen te gaan. Daarom moeten deskundigen die een bijdrage leveren aan de advisering door de Gezondheidsraad een belangenverklaring invullen. Op grond daarvan beslist de voorzitter van de raad welke rol een deskundige kan spelen bij een advies, eventueel na raadpleging van de Presidiumcommissie.[2] De belangenverklaring is niet alleen bedoeld voor de (leiding van) de Gezondheidsraad zelf, maar wordt ook actief gedeeld met collega-commissieleden en met de buitenwereld. De procedures op dit gebied worden verder uitgebreid en aangescherpt.
Nieuw is bijvoorbeeld dat de raad bij de installatie van een adviescommissie een brief stuurt aan de opdrachtgevende bewindspersoon over de samenstelling van de commissie en de keuzes die daarbij zijn gemaakt. Deze brief wordt gepubliceerd op de website van de raad vergezeld door de belangenverklaringen van de commissieleden. Verder zullen de belangenverklaringen nadrukkelijker dan nu het geval is, worden besproken in de commissievergaderingen. Bij de start van het adviesproces bespreekt de commissie alle verklaringen integraal. Verder keert het onderwerp op iedere vergaderagenda vast terug, zodat actualisering van de verklaringen meer aandacht krijgt en nagegaan kan worden of er onderwerpen op de agenda staan waarbij leden buiten de beraadslaging moeten blijven. Invullen en tussentijdse aanpassing van de belangenverklaringen wordt vereenvoudigd met behulp van digitale verwerking. In het advies wordt aangegeven wie als deskundigen zijn geraadpleegd.

[2] In de Presidiumcommissie hebben naast de leiding van de raad de vicevoorzitters van de beraadsgroepen en de voorzitters van de vaste commissies zitting. De Presidiumcommissie treedt op als klankbord en denktank voor de voorzitter van de Gezondheidsraad met betrekking tot de algemene strategie en het totale functioneren van de raad.

Tot slot

De Gezondheidsraad heeft een evenwichtige en betrouwbare advisering hoog in het vaandel staan. Bewaking van de onafhankelijkheid vraagt niet alleen strikte procedures om oneigenlijke beïnvloeding te voorkomen, maar ook voortdurende alertheid en open discussie. De genomen maatregelen dragen daaraan bij. Ik ga er dan ook van uit dat ze zullen zorgen voor een blijvend vertrouwen in de adviezen van de raad. Tegelijk realiseert de raad zich dat het waarborgen van zijn onafhankelijkheid een onderwerp is dat steeds in beweging is. Daarom moet de Code een levend instrument zijn en zal de raad zijn procedures op het terrein van belangen regelmatig tegen het licht houden.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. W.A. van Gool,
voorzitter